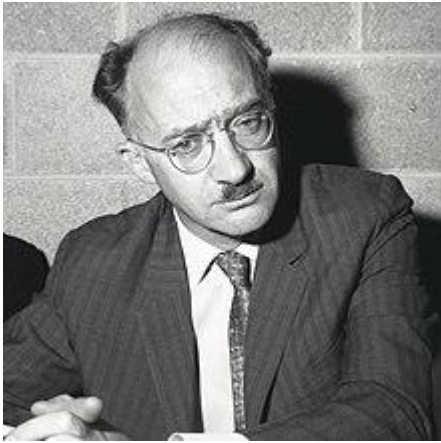

Abraham Sutzkever: Cel mai mare poet idiș israelian

Puțini israelieni cunosc numele lui Abraham Sutzkever, care a trăit printre ei de la imigrarea sa în 1947 până la moartea sa din acest an. Sutzkever, care a fost extras din pădurile din Vilna ocupată într-un avion sovietic după ce fiul și mama sa au fost uciși, a adus cu el în Israel rămășițele comorilor culturale ale evreilor lituanieni, s-a stabilit în Tel Aviv și a continuat să creeze și să scrie în idiș pentru tot restul vieții. Limba care a făcut din el unul dintre cei mai mari poeți ai Israelului, scrie Miriam Trin, este, de asemenea, cea care a servit ca o barieră între el și compatrioții săi.

10 noiembrie 2010

Puțini israelieni cunosc numele lui Abraham Sutzkever, care a trăit printre ei de la imigrarea sa în 1947 până la moartea sa din acest an. Sutzkever, care a fost extras din pădurile din Vilna ocupată într-un avion sovietic după ce fiul și mama sa au fost uciși, a adus cu el în Israel ceea ce a mai rămas din comorile culturale ale evreilor lituanieni, s-a stabilit la Tel Aviv și a continuat să creeze și să scrie în idiș pentru tot restul vieții sale. Limba care a făcut din el unul dintre cei mai mari poeți ai Israelului, scrie Miriam Trin,

este, de asemenea, cea care a servit ca o barieră între el și compatrioții săi.

Abraham Sutzkever s-a născut în Smargon, Rusia Albă, la 15 iulie 1913 și a murit la 20 ianuarie 2010, la Tel Aviv. Sutzkever avea aproape 97 de ani în momentul morții sale, fiind unul dintre cei mai mari poeți ai secolului XX, dar aproape necunoscut printre locuitorii țării pe care a ales-o ca a doua sa casă și în care a trăit cea mai mare parte a vieții sale. Măreția sa a fost apreciată de cei care i-au putut citi operele în original - în idiș. În mod ironic, limba în care a devenit un poet important este, de asemenea, cea care l-a separat pe Sutzkever de oamenii din timpul său și din țara sa.

A venit în Israel pe o navă Ma'apilim în septembrie 1947. Părăsirea Lituaniei, și mai ales a orașului său iubit, Vilna, a însemnat pentru el o mare criză personală. Sutzkever a crescut în Vilna de la vârsta de opt ani, a fost educat acolo și a absorbit cunoștințe care i-au modelat calea artistică pentru întreaga sa viață. Deși idiș era limba sa maternă, studiile sale la Gimnaziul evreiesc din Vilna s-au desfășurat în limba poloneză. Prin intermediul limbii poloneze a descoperit lumea literaturii și abia mai târziu a fost expus la comorile culturii iudaice seculare.

Când avea aproape douăzeci de ani, s-a alăturat unei mișcări de cercetași idișiste numită Di Bin (Albina) și acolo l-a întâlnit pe **Max Weinreich**, unul dintre fondatorii "Academiei de limbă idiș", înființată în anii 1920. Mișcarea, cu sediul în "Ierusalimul lituanian" din Vilna, urmărea să aducă tânăra generație de evrei din diaspora mai aproape de natură și să lucreze în natură. Experiența a lăsat o impresie marcantă asupra tânărului Sutzkever, care făcea primii pași în calitate de poet idiș. În anii 1930 care au urmat, s-a apropiat de coteria

Jung-Vilna de artiști și autori idiș și a dobândit un nivel modest de faimă ca parte a acestui grup. Dar Sutzkever nu s-a integrat niciodată pe deplin în Jung-Vilna, păstrându-și mereu individualitatea; poezia sa centrată pe natură nu a căutat să servească niciun alt scop ideologic decât frumusețea poeziei.

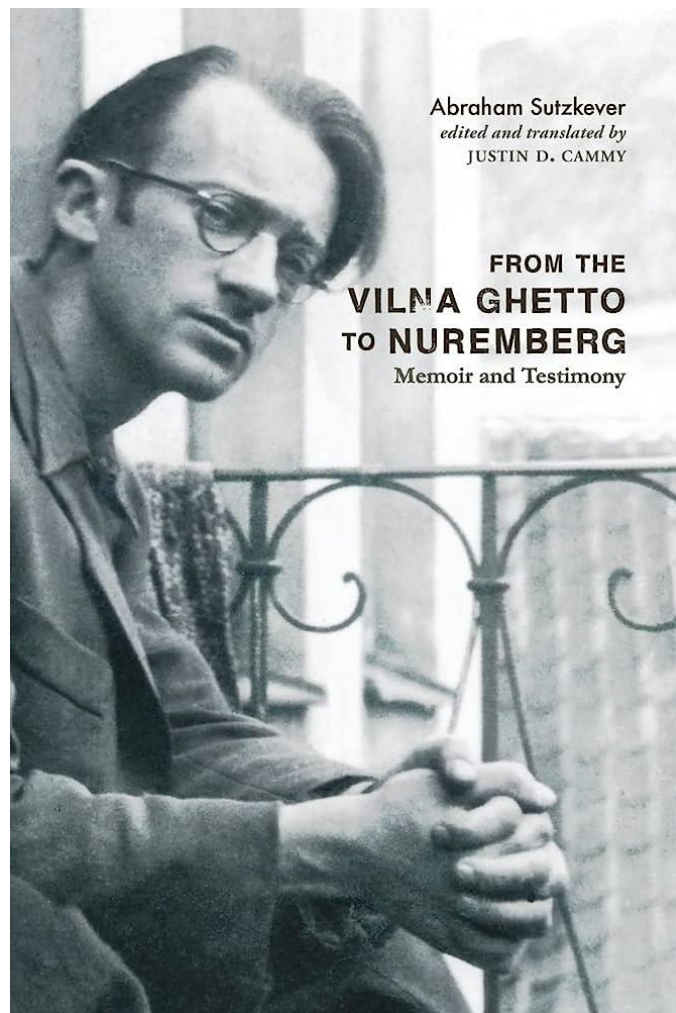
Sutzkever a fost un estetic cu tot sufletul său. El a creat un limbaj personal bazat pe simboluri și imagini, dintre care cele mai multe au fost extrase din lumea naturală și, în primul rând, din lumea copilăriei sale timpurii din Siberia (unde a trăit între 1915 și 1921). În poezia sa timpurie, care a precedat cel de-al Doilea Război Mondial, Sutzkever a început să dezvolte o teorie cu privire la sensul poeziei pentru el însuși ca poet.

În câțiva ani, Holocaustul i-a pus la încercare convingerile sale. Neputând să fugă spre est, Sutzkever a fost închis împreună cu evreii din Vilna într-un ghetou. În Ponar, mama sa a fost ucisă, iar în ghetou - fiul său cel mic. Sutzkever a continuat să scrie în fața distrugerii, iar credința sa a devenit tot mai puternică, crezând că scrisul său îl va salva. A persistat cu poezia, dar a simțit că trebuie să dea scrisului său un alt sens. Poezia a ajuns să reprezinte o misiune de responsabilitate morală: Sutzkever a scris pentru a păstra vie memoria victimelor. În calitate de poet, el a simțit responsabilitatea de a supraviețui și de a continua să scrie de dragul colectivității.

În poezia sa din perioada ghetoului și a partizanilor, apare un puternic sentiment de fraternitate cu poporul său. În aceste scrieri există, de asemenea, dovezi că a ajuns să considere Israelul ca fiind singurul loc în care era posibil un viitor sigur pentru el și poporul său. Și acest lucru a însemnat o schimbare dramatică pentru poet, care nu a

crescut, nu a fost educat și nu se vedea ca sionist în perioada dintre cele două războaie mondiale.

Ca urmare a legăturilor lui Sutzkever cu scriitori bine cunoscuți din Uniunea Sovietică și datorită renumelui său ca unul dintre cei mai mari poeți idiș ai timpului său, la începutul anului 1944, când servea ca partizan în pădurile de lângă Vilna, a fost organizată o operațiune specială pentru a-l salva. Un avion special a fost trimis după el și soția sa, cu scopul de a-i transporta la Moscova. Prima încercare a eșuat, dar la 12 martie 1944, Avraham Sutzkever a reușit să părăsească pădurea și să se îndrepte spre capitala sovietică.

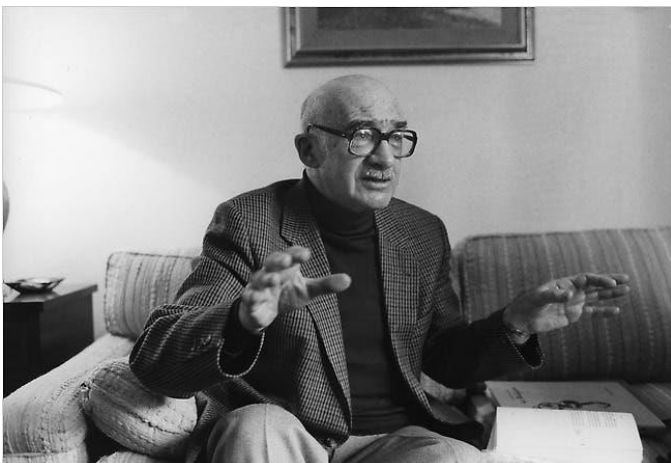

Odată cu eliberarea Vilnei în vara anului 1944, Sutzkever s-a întors în orașul său, dar nu și-a mai găsit liniștea în el. În ruinele

ghetoului a reușit să localizeze comorile culturale evreiești din Vilna, în principal cărți și manuscrise valoroase pe care el însuși le ascunsese atunci când a fost înrolat de germani pentru a organiza și sorta obiectele înainte de a fi mutate în Germania. După eliberare, Sutzkever a colectat comorile istorice și le-a plasat în arhiva Sutzkever-Kaczerginski, care există și astăzi la New York, și în Biblioteca Națională din Ierusalim.

În peregrinările sale în Europa eliberată, care au început la Vilna, au continuat prin Varșovia și s-au încheiat la Paris, Sutzkever a înțeles că viitorul său nu era acolo. A devenit convins că trebuie să plece în Israel, dar s-a hotărât să ia cu el acele aspecte ale culturii care fuseseră distruse, dar care continuau să pătrundă în lumea sa spirituală. Sutzkever credea într-un viitor personal și național în Israel - dar numai dacă idișul era cu el.

În septembrie 1947 a venit în Israel, împreună cu soția și fiica sa, care se născuse la Moscova. În 1949, a fost publicat primul număr al revistei "Di Goldene Keyt", care avea să devină revista centrală în limba idiș pentru literatura și cultura idiș. Sutzkever a fost redactor-șef al acesteia până la ultimul număr, în 1995.

În ciuda transformărilor personale ale lui Sutzkever, care și-au lăsat o amprentă clară asupra poeziei sale, el a rămas loial primei și principalei sale surse de inspirație - natura, puterile și magia ei. Așa cum el însuși a trecut prin diferite etape ale vieții sale, care au fost asociate cu peisaje naturale și peisaje unice, tot așa și poezia sa este saturată de acest peisaj. Împletită cu simbolurile și peisajele variate există o continuitate clară în limbajul poetic al lui Sutzkever și în perspectiva sa, ca poet, în ceea ce privește frumusețea și forța muncii creative.

Cheia acestei continuități, care evidențiază legătura inextricabilă dintre trecut și prezent, precum și ideea că orice viitor poate izvorî doar din trecut, poate fi văzută într-unul dintre simbolurile emblematice ale lui Sutzkever: zăpada. Aceasta este zăpada siberiană a copilăriei sale și inspirația sa inițială, este zăpada din Ponar în iarna anului 1941, dar este și zăpada de pe vârful Muntelui Hermon. În plus, această zăpadă prezintă și farmecul unei perle - iar pentru Sutzkever, perla este un simbol recurent al perfecțiunii cuvântului.

Sutzkever, care s-a ocupat întreaga sa viață de perfecțiunea cuvântului, a reușit să facă acest lucru în mod special în idiș. El a adus peste hotare zăpada din poezia idiș și a păstrat, chiar și în deșertul ebraic, perla strălucitoare din inima ei.

Traducere - AG 2023

Miriam Trin este doctorandă în cadrul departamentului de idiș de la Universitatea Ebraică. Ea predă limba și literatura idiș la Universitatea din Tel Aviv și la Beth Shalom-Aleichem (casa Shalom Aleichem).